

Skolebestyrelse ligesom alle andre Styrelser kan blive bureaukratisk, snæversynet o. s. v. Jeg vil altid sørge for, at der er Vej udenom et hvilket som helst Bureaukrati, som staaer Fare for at stivne. For den pædagogiske Friheds Skyld vil jeg altid hævde Skolefrihed. Jeg kunde godt tænke mig en saadan Stivnen i gamle Former og gamle Retninger. En ung Mand eller en ung Kvinde kommer med nye Ideer, nye Tanker efter at have været i Udlandet eller efter Erfaringer her hjemme fra og ønsker at bryde Vej for dem; men vedkommende staaer Fare for at løbe Panden imod Muren, det gamle stivnede Bureaukrati. Jeg har aldrig været Tilhænger af et gammelt stivnet Bureaukrati overfor nye Ideer og deres Talsmænd. Den gamle Statsskoletanke var Højres Tanke for et halvt Hundrede Aar siden, det var de Nationalliberales og Højres Tanke i 50erne og 60erne, de var de rene, stive Statsskolemænd, ikke alle, men de fleste, og deres Tanke var, at Staten — men det var deres Stat, den konservative Stat, hvor de havde Magten — skulde opdrage Folket, og det skulde være efter de Regler og Normer, som denne Stat vilde. Men det har aldrig været Socialdemokratiets Tanke. Vi Socialdemokrater mener med Karl Marx, at det er ikke den gamle Stat, der skal opdrage Folket, men er der Trang til Opdragelse, saa er det Folket, der skal opdrage Staten og bl. a. gøre Staten til et godt, moderne, brugbart, smidigt Redskab i Folkets Frigørelseskamp, ikke mindst i den økonomiske Frigørelseskamp. Det er den Marxistiske Opfattelse af Staten. Ingen har talt mere bidende sarkastiske Ord om Staten og til Staten end Karl Marx. Han vilde have Ordet „Stat“ ud af det socialistiske Program. Hvis nogen kender hans Kritik af det tyske Erfurterprogram af 1890, vil de se Kritik af Ordet „Stat“, hver Gang det forekommer, fordi han er bange for, at det skal misforstaas som den gamle Stat. (*Fraenkel*: Karl Marx døde i Firserne, ikke sandt?) Fuldkommen rigtigt! Det var hans efterladte Kritik af Sammensmeltningensprogrammet; jeg tog fejl, naar jeg sagde Erfurterprogrammet, jeg mente Gothaprogrammet. Der svigtede min Hukommelse mig et Øjeblik. Jeg er glad over at faa Lejlighed til at rette det. Det var hans Kritik af Gothaprogrammet, en Kritik, som imidlertid først fremkom, da Erfurterprogrammet af 1890 fremkom og i Anledning af Forarbejderne dertil, idet Karl Marx's Venner da offentliggjorde hans gamle, hidtil ikke offentliggjorte Kritik af Gothaprogrammet, hvori han gik paa Jagt

efter, hvad han kaldte „Lassalleanske Efterladenskaber“, jeg siger det her i Forbigaaende for at vise, at Statsskolemænd i gammel, konservativ Forstand af Ordet er vi Socialdemokrater selvfølgelig ikke og har aldrig været.

For øvrigt kan jeg henholde mig til, hvad den ærede sidste Taler (Johs. Fog-Petersen) sagde i sit Svar til det ærede Medlem fra Assens (Klaus Berntsen), og kan nøjes med et Par ganske korte Bemærkninger om de flydende Skolepenge. Jeg havde bebrejdet det ærede Medlem fra Ringkøbing (J. C. Christensen), at han ganske uden Modsigelse havde optaget i sit Ugeblad „Tiden“ en Artikel af en Hr. Aagaard, der skarpt bekæmpede det socialdemokratiske Skoleprogram og som Modsetning fremhævede de flydende Skolepenge som Venstres Kongstanke, medens det ærede Medlem i den ledende Artikel, han selv skrev i samme Nummer af Bladet, overhovedet ikke nævnedes den Tanke. I en redaktionel Artikel, hvori det ærede Medlem udvikler Venstres Skoleprogram og optrykker hele Programmet, udelader han dette, nævner ikke de flydende Skolepenge. Alligevel lader han en Indsender gøre det til Venstres Kongstanke, vel at mærke under en Form, hvori han finder Anledning til at komme os Socialdemokrater til Livs. Det synes jeg er en underlig Maade at behandle en Kongstanke paa i en ledende Artikel om Venstres Program paa det Punkt, at den overhovedet ikke nævnes; det er at negligere en Kongstanke lovlig meget. Saa siger det ærede Medlem, at dette Spørgsmaal var fra Venstres Side fremdraget i positiv Form i 1896. Jeg har slaet efter i Betænkningen, det er rigtigt nok. Det var netop i den ganske indskrænkede Form, jeg har nævnt. Denne Indsender sagde, at Venstre rejste Tanken i 1873 og senere med det ærede Medlem fra Ringkøbing som Ordfører igen førte Tanken frem i 1896. Saa paaviste jeg — det har jeg Ret i —, at hvad Venstre gjorde, var, at det ærede Medlem fra Ringkøbing berørte Tanken ret kort i sit indledende Foredrag og indskrænkede den i den Grad, at der kun blev Tale om en Del af Lærerens Løn, 6 Kr. pr. Barn og højst 420 Kr. Det blev formuleret i Ændringsforslagsform. Men det blev ikke den gamle Kongstanke, det blev et lille Ændringsforslag, hvis Formaal netop var at faa en Slags Surrøgat, som det ærede Medlem havde sagt, for den Ret til at afskedige en Lærer, som man ikke havde, og som Højre ikke paa nogen Maade vilde gaa ind paa paa dette Tidspunkt. Æn-